

10. 田国强: 我对中美贸易摩擦和大国战略的看法——以更大定力、更大力度的市场化改革和开放来应对。 - 文章来源: 《中美印象》, 17日十月2018年。 URL: <http://www.uscnpm.com/> (жүгіну датасы: 15.01.2020)
11. 王勇: 国内结构变革与中美关系的未来走向。 - 文章来源: 《现代国际关系》, 2018年6期。 URL: <http://www.cnki.com.cn/Article/CJFDTotal-XDGG201806004.htm/> (жүгіну датасы: 16.01.2020)
12. 余永定: 对中美贸易战的几点看法。 - 文章来源: 《财经观察》, 17日八月2018年。 URL: http://finance.ifeng.com/a/20180817/16455503_0.shtml/ (жүгіну датасы: 18.01.2020)
13. Алексей Маслов. США-Китай: передышка перед новым противостоянием [Электрон. ресурс]. – SputnikNews, 22 января 2020 г. URL: <https://sptnkne.ws/BhfR/> (жүгіну датасы: 22.01.2020)
14. 李若谷: 中美关系已经发生根本变化。 - 文章来源: 《战略规划》, 21日六月2018年。 URL: <http://dy.163.com/v2/article/detail/DKRH9FAV0512PT6C.html/> (жүгіну датасы: 24.01.2020)
15. 王缉思: 如何判断美国对华政策的转变。 - 文章来源: 《环球网》, 13日六月19年。 URL: <https://baijiahao.baidu.com/> (жүгіну датасы: 24.01.2020)

ӘОЖ 32

ЖАПОНИЯ МЕН КОРЕЯРЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ САУДА-ЭКОНОМИКАЛЫҚ ҚАРЫМ-ҚАТЫНАСЫ: ҚАЗІРГІ ПРОБЛЕМАЛАРЫ, ШЕШУ ЖОЛДАРЫ

Нуритденов Ауэз Кабдуллаевич

luffy-san@bk.ru

Л.Н. Гумилев атындағы ЕҰУ Халықаралық қатынастар факультеті,
Шығыстану кафедрасының 1 курс магистранты,
Нұр-Сұлтан, Қазақстан
Ғылыми жетекші – Ильясова К.М.

Жапония 1965 жылдың желтоқсанында Корея Республикасын Корея түбегіндегі жалғыз заңды үкімет деп танығаннан кейін, екі ел арасында дипломатиялық қатынастар орнатылды. Бұл қарым-қатынастардың нәтижесінде екі ел де Қытай, Ресей және Солтүстік Кореяның ықпалына қарсы тұру үшін АҚШ-тың Азиядағы ең күшті одақтастарына айналды. Алайда, олардың қарым-қатынасына Лианкур жартастары туралы дау (корейше – Токто, жапонша - Такэсима) және ХХ ғасырдағы Императорлық Жапонияның Корея түбегінің отаршылдық кезеңіндегі Корея халқына әкелген зардаптарының түрлі тарихи оқиғалары көптеген кедергілерге әкеліп соқты.

Би-би-си Дүниежүзілік қызметінің 2014 жылғы сауалнамасына сәйкес, жапондықтардың 13%-ы Корея Республикасының әсерін оң бағалады, бұл ретте 37%-ы теріс пікір айтты, ал Корея Республикасының 15%-ы жапон әсерін оң бағалап, ал 79%-ы теріс пікір білдірді. Бұл Оңтүстік Кореяның Қытайдан кейін Жапонияны әлемдегі екінші жағымсыз қабылдауы бар елге айналдырды [1].

Жапония Сыртқы Істер Министрлігінің Дипломатиялық Көк кітабынан 2018 жылы Корея Республикасы туралы «Жапонияның ең басты стратегиялық қызығушылығы бар көршілес мемлекет» деген сөз тіркесі алынып тасталынды [2]. Бұл әрекетке Оңтүстік Корея өзінің жағымсыз пікірін білдірді.

2019 жылдың 1 шілдесінде Жапония Оңтүстік Кореяға экспорттың кейбір түрлерін шектеу туралы жариялады. Бұл шешім Оңтүстік Кореяда жаппай ашу-ыза тудырады [3].

Жапония мен Оңтүстік Кореядағы сауда қырқыстарының негізгі себептері ХХ ғасырдағы Империалистік Жапонияның Корей халқына жасаған зардаптарының салдарынан пайда болып отыр. Негізі мәселелеріне тоқталсақ, біріншіден «әйелдердің жайлылық мәселесі» Жапония мен Оңтүстік Корея арасындағы қарым-қатынасты одан әрі нығайтуға кері әсер ететін маңызды мәселелердің бірі. Корей түбегінде жапондық отаршылдық кезінде көптеген Солтүстік және Оңтүстік корейлер жапон компанияларында қатал жағдайда жұмыс істеуге мәжбүр болды [4]. Өзінің әскери амбицияларын қолдау үшін 1939 және 1945 жылдар арасындағы екінші дүниежүзілік соғыс кезінде Жапон империясы 5,4 миллион корейлерді жұмылдырды, олардың 670 000-ы жұмыс күші ретінде құрлықтық Жапонияға жіберілді. Оларды, тіпті одақтастарға қарсы Императорлық Жапонияның әскери іс-қимылдарына арналған кемелер мен ұшақтардың құрылысымен жұмыс істеуге мәжбүрледі. [5] Жапон әскері күшпен корей әйелдерін «жайлылық станциясына» әкелген, олардың көпшілігі 18 жастан кіші болған. Бұл әйелдер күн сайын 30-40 сарбазға жыныстық құлдар ретінде қызмет етуге мәжбүр болды [6].

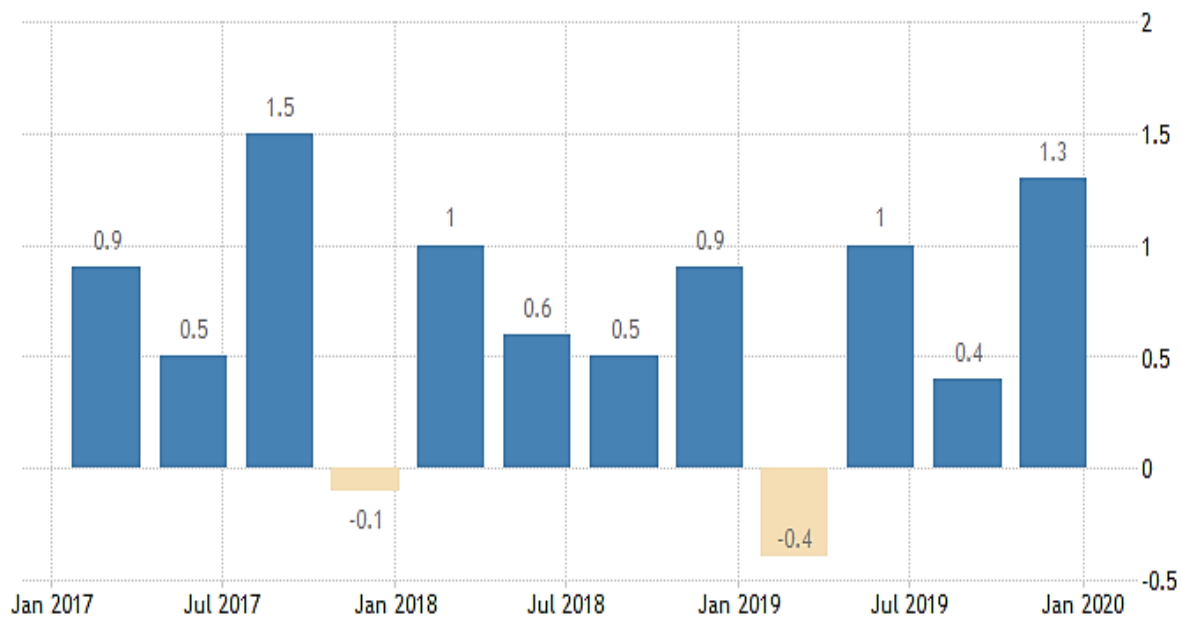
Тіпті екі елдің 1965 жылы өз қарым-қатынасын қалыпқа келтіргеннен кейін де, жапондық отаршылдық мұрасы екі ел арасындағы екі жақты байланысты қудалап, одан әрі жалғастырды. Оңтүстік Кореяның әйелдері, негізінен тірі қалған «әйелдердің жайлылығы», Жапон үкіметінен үлкен өтемақы мен кешірім жасауды, сондай-ақ зардап шеккен адамдарға өтемақы беруді талап етті [7].

1951 жылы келіссөздердің барысында Оңтүстік Кореяның Үкіметі жапондық отаршылдық кезінде жұмыс істеуге және әскери қызметті атқаруға мәжбүр болған корейлер үшін өтемақы ретінде 364 миллион доллар (2019 жылы 3,6 миллиард доллар) талап етті: әрбір тірі қалғандар үшін 200 доллар (2019 жылы 1,973 доллар), қайтыс болғандары үшін 1650 доллар (2019 жылы 16 282 доллар) және әрбір жараланған адам үшін 2000 доллар (2019 жылы 19 735 доллар) [8]. 1965 жылғы шартта жасалған түпкілікті келісімде, Жапония 800 миллион доллар (2019 жылы 6,5 миллиард доллар) көлемінде "экономикалық ынтымақтастық" ретінде көмек көрсетті, оған экономикалық көмек түрінде \$ 300 млн және жеке Трастқа арналған қарыз түрінде \$ 300 млн бірге қарыз түрінде \$ 200 млн (2019 жылы тиісінше \$ 2,4 млрд, \$ 1,6 млрд және \$2,4 млрд), сондай-ақ 10 жыл ішінде төмен пайыздық несиелер пакеті кіреді. Жапония жеке тұлғаларға тікелей өтемақы төлеуге ниет білдірді, бірақ оңтүстік корейлік Үкімет осы соманы алуды өзі талап етті және оны инфрақұрылымға және ауыр өнеркәсіпті дамытуға ақшаның көп бөлігін жұмсады [9].

2015 жылы 28 желтоқсанда АҚШ президенті Барак Обама Оңтүстік Корея президенті Пак Кын Хе мен Жапония премьер-министрі Синдзо Абэге қысым көрсеткеннен кейін [10], екі ел Екінші дүниежүзілік соғыс кезінде «әйелдердің жайлылығы» мәселесін реттеу туралы келісімге қол қойды [11]. Жапония 1 миллиард йен (11,49 миллиард вон; 8,3 млн. доллар) беруге, ал Оңтүстік Корея осы мәселе бойынша Жапонияның сынынан қалыс қалуға және Сеулде Жапон елшілігінің ғимаратынан құрбандарды мәңгі еске алатын мүсінді алып тастау бойынша жұмыс істеуге келісті. Бұл мәлімдеме Жапонияның сол кездегі Сыртқы істер министрі Фумио Кисида Сеулде өзінің сол кездегі әріптесі Юн Бен Семен кездескеннен кейін жасалды, ал кейін Абэ жапондардың атынан Оңтүстік Кореядан кешірім сұрады. Бірақ бұл келісімге көптеген адамдар, әсіресе, келісімді «кемсітуші» деп санаған және Үкіметке сене алмаған, қарт «жайлылық әйелдері» наразылық білдірді [12]

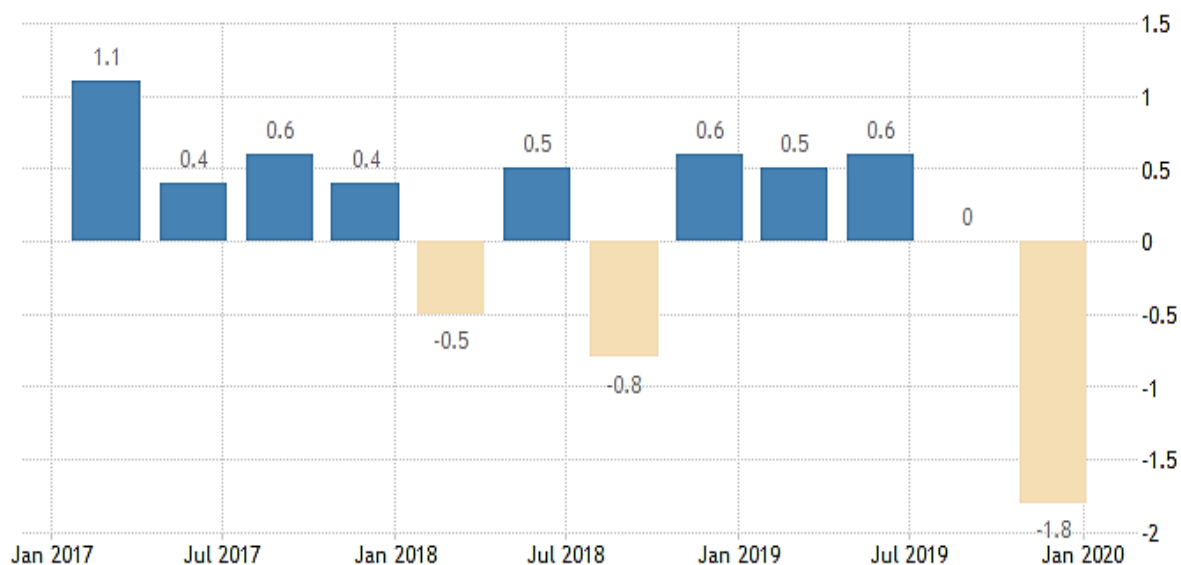
2017 жылғы 11 мамырда Оңтүстік Кореяның жаңа сайланған президенті Мун Чжэ Ин келісімі қазіргі кезеңде қолданысқа енгізілмейтінін және Жапония мен Оңтүстік Корея арасындағы «әйелдер жайлылығы» туралы дау бойынша келісім жасау туралы келіссөздер қайтадан басталуы тиіс екенін жариялады [13].

Өткен оқиғалардың зардаптарын қазіргі Жапония мен Корея Республикасының экономикалық дамуынан да байқауға болады, ал оны жүйелі түрде ретке келтіру уақыттың еншісінде болып тұр. Төмендегі диаграммалардан соңғы ЖІӨ, экспорттық-импорттық қатынастардағы өзгерістерді байқауға болады. Алынған мәліметтер 2016-2017 жылдардан бастап, бүгінгі күнге дейін қарастырылған.

SOURCE: TRADINGECONOMICS.COM | THE BANK OF KOREA

Корея Республикасының 2017-2020 жылдар аралығындағы ЖІӨ-нің пайыздық өзгеруі {1}

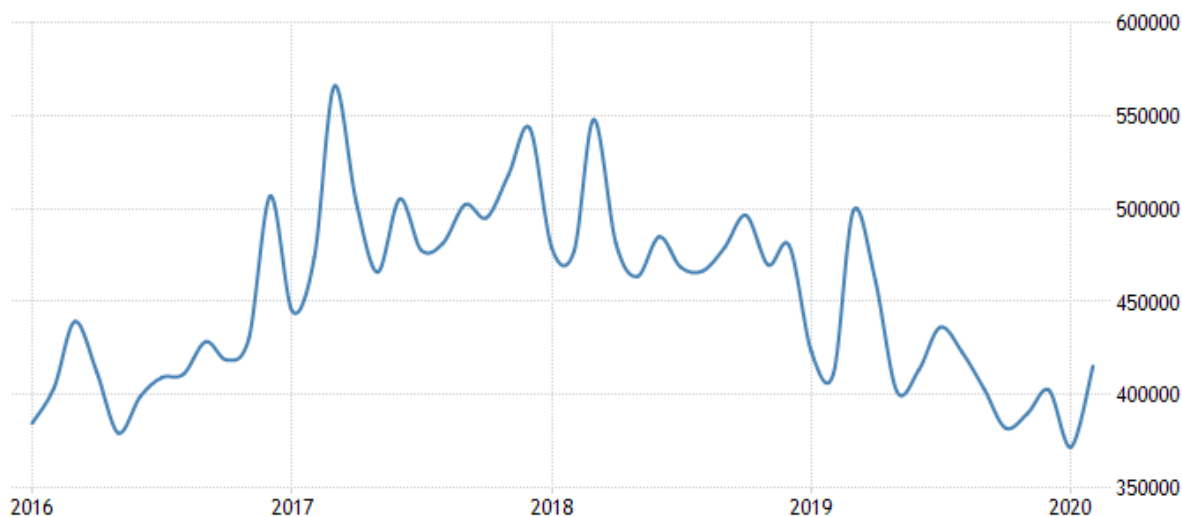

SOURCE: TRADINGECONOMICS.COM | CABINET OFFICE, JAPAN

Жапонияның 2017-2020 жылдар аралығындағы ЖІӨ-нің пайыздық өзгеруі {2}

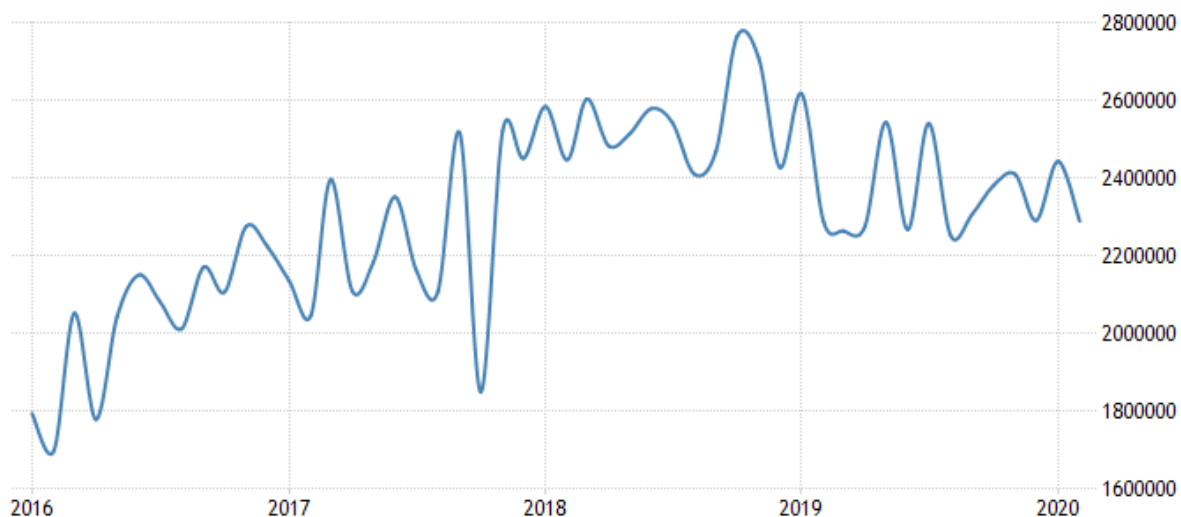
Корея Республикасындағы халықтық ереуілдер 2016 жылдан қайта басталды. Дегенмен кейінгі оқиғалар көрсеткендей, бұл ереуілдердің экономикалық әсері Оңтүстік Кореяның ЖІӨ-не қатты әсер еткен жоқ. Бірақ байқалғаны, Жапонияның ЖІӨ-нің өсуіне кері әсерін тигізді.

Экспорттық-импорттық қатынастарды қарастырғанда келесі өзгерістерді байқауға болады:

SOURCE: TRADINGECONOMICS.COM | MINISTRY OF FINANCE, JAPAN

01.01.2016 – 24.03.2020 аралығындағы Жапонияның Корея Республикасына экспортталатын тауардың сомасы (млн йен) {3}

SOURCE: TRADINGECONOMICS.COM | KOREA CUSTOMS SERVICE

01.01.2016 – 24.03.2020 аралығындағы Корея Республикасының Жапонияға экспортталатын тауардың сомасы (мың доллар) {4}[14]

Жапония да, Корея Республикасы да көршілес мемлекетке экспорт мөлшерін едәуір азайтты. Бұның негізгі себебі, Корей халқының жапон тауарларынан жаппай бас тартуы. Жапондық киім-кешек, техникасы, азық-түліктері және т.б. тауарлары корей дүкендерінің сөрелерінен алынып жатыр.

Міне, қалыптасқан осындай жағдайда екі ел арасында түйткілді мәселелерді шешудің қадамдары жасалуда. Мысалы, Қытай-Жапония-Оңтүстік Корея Пекиндегі кездесуін алайық, 21 тамызда сауда соғысына тартылған екі ел және Америка Құрама Штаттармен басқа сауда соғысына тартылған Қытай Бейжіңде үш жақты кездесу өткізді. Осы кездесуде Жапония мен Оңтүстік Корея сауда соғысына себеп болған мәжбүрлеп ұласқан кәріс жұмысшыларын өтеу төңірегіндегі мәселені реттеу бойынша келесі қадамдарын талқылауға келісті. Сол кездегі Сыртқы істер министрі, ал қазір Қорғаныс министрі Таро Коно бұл дауды реттеу қажеттілігі туралы екі елдің пікірін бөлісетінін мәлімдеді [15].

Одан кейін Премьер-Министр мен президенттердің кездесуі болды. ДСҰ-дағы екіжақты келіссөздерден басқа, екі ел осы проблеманы шешу үшін екіжақты келіссөздер жүргізуде. Олардың біріншісі 2019 жылы 24 қазанда Премьер-министр Ли Нак Ен Токиода әріптесі Синдзо Абэмен кездескен болатын. Екінші кездесу 2019 жылы 4 қарашада Бангкоктағы АСЕАН саммитінде өтті, онда Мун Чжэ Ин жапон премьер-министрімен 11 минуттық әңгіме өткізді [16].

Тұжырымдайкеле, «Күншығыс елі» мен «Таңғы шық» елдерінің сауда-экономикалық қатынасындағы туындаған проблемалар анықталды. Екі ел арасындағы салқындықтың негізгі себептерінің бастаулары XX ғасырдың бірінші жартысындағы оқиғаларға барып тіреледі. Жапонияның милитаристік әрекеттерінің корей халқына әкелген зардаптары өте ауыр және оған кешірім жасау арқылы алға қарай жылжуға көп батылдық керек. «Әйелдер жайлылығында» болған корейлердің ана-апалары көрген жауыздық пен мейрімсіздікті кешіре білуі екі елдің болашағының тағдырын шешуге жасалған қадам болмақ. Жапония бұл мәселені бейбіт жолмен шешуді мақсат етеді. 2015 жылы Жапония премьер министрі Синдзо Абэ корей халқынан ресми кешірім сұрап, өтемақы төлегеннен кейін, оны 2017 жылы Корея Республикасының жаңа президенті Мун Чжэ Ин жоққа шығарды. Саяси тұрғыдан бұл қадам әділетсіз деп саналады. Дегенмен бұл жағдай бұрынғы тарихи оқиғаға негізделген түйткілді қайтадан көтерді. Осы проблемалардың салдарынан екі елдің арасындағы экономикалық қатынастар жоғарыда көрсетілген 1-4 диаграммалардан айқын көрінеді. Сөз соңында Корея Республикасының басшылығы тез арада халық наразылығын тыныштандырып, Жапониямен саяси және сауда-экономикалық қарым-қатынастарын қалпына келтіруі тиіс деген қорытынды жасаймыз.

Қолданылған әдебиеттер тізімі

1. "Chapter 2. Section 1. Asia and Oceania, 'South& Korea'". Ministry of Foreign Affairs of Japan.
2. "BBC World Service Poll : Views of China and India Slide While UK's Ratings Climb: Global Poll" .Globalscan.com. Retrieved 2016-08-28.
3. Japan to tighten export rules for high-tech materials to South Korea: media". Reuters. July 1, 2019.
4. "Why Japan and South Korea Have Their Own Trade War". Bloomberg. 1 July 2019. Retrieved 28 August 2019.
5. "Korean-Japanese history in modern times". Bloomberg. 22 August 2010. Retrieved 27 September 2019.
6. The World Conference on Japanese Military Sexual Slavery Archived 20 November 2008
7. "A trade war over history? Sort of. Why Japan and South Korea are feuding". The Christian Science Monitor. 9 August 2019. Retrieved 28 August 2019.
8. Seoul Demanded \$364 Million for Japan's Victims Updated," Chosun Ilbo 17 January 2005
9. "Korea-Japan ties burdened by baggage". Asia Times. Retrieved 3 September 2019.
10. "Japan and South Korea agree WW2 'comfort women' deal". BBC News. 28 December 2015. Retrieved 9 August 2019.
11. "South Korea, Japan agree to 'irreversibly' resolve WWII 'comfort women' issue in landmark agreement". ABC News (Australia). 28 December 2015. Retrieved 25 August 2019.
12. "South Korea 'comfort women' reject deal with Japan". Deutsche Welle. 30 December 2015. Retrieved 3 September 2019.
13. James Griffiths (11 May 2017). "South Korea's new president questions Japan 'comfort women' deal". CNN. Archived from the original on 11 May 2017.
14. <https://tradingeconomics.com/> 24.03.2020 алынған мәлімет
15. "China urges Japan, South Korea to resolve dispute through dialogue". Kyodo News. 21 August 2019.
16. "[News analysis] Moon and Abe take surprise 11-minute meeting in Bangkok". Hankyoreh. 5 November 2019. Retrieved 8 November 2019.